

УДК 343.121.5

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.1189060>

В.В. БЕРЕЖНЯК,

здобувач Харківського національного університету внутрішніх справ,
м. Харків, Україна

М.М. НИКОНОВ,

здобувач Харківського національного університету внутрішніх справ,
м. Харків, Україна

СФЕРА ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА ЯК ОБ'ЄКТ ОПЕРАТИВНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ ПІДРОЗДІЛІВ ЗАХИСТУ ЕКОНОМІКИ

V.V. BEREZHNYAK,

Applicant of a Ph.D., Kharkiv National University of Internal Affairs,
Kharkiv, Ukraine

N.N. NIKONOV,

Applicant of a Ph.D., Kharkiv National University of Internal Affairs,
Kharkiv, Ukraine

СФЕРА ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА ЯК ОБ'ЄКТ ОПЕРАТИВНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ ПІДРОЗДІЛІВ ЗАХИСТУ ЕКОНОМІКИ

Сутність житлово-комунального господарства (далі – ЖКГ) полягає в тому, що воно є одним із найважливіших галузей економіки і характеризує не лише економічний стан держави, але і його соціальне благополуччя. Важливо зазначити, що в житлово-комунальному господарстві одночасно зосереджені інтереси населення, органів державної влади та органів місцевого самоуправління [1, с.47]. Крім того, варто підкреслити, що житлово-комунальне господарство – одна з важливих галузей міського господарства, яка забезпечує життєдіяльність міста, зокрема забезпечення населення, підприємств й організацій необхідними житлово-комунальними послугами [2].

Слід зазначити, що окремі аспекти оперативного обслуговування сфери ЖКГ були предметом досліджень К.В. Антонова, А.В. Баб'яка, О.М. Бандурки, А.В. Губської, М.В. Стацка, В.В. Шендрика ін. Разом із тим, аналіз праць перелічених учених свідчить про те, що в їхніх роботах обрана тематика розглядалася переважно фрагментарно або вузькопрофільно. Тому метою статті є аналіз сфери житлово-комунального господарства як об'єкта оперативного обслуговування підрозділів захисту економіки.

Злочинність у сфері житлово-комунального господарства – суттєва перепона на шляху розвитку не лише самої галузі, а й всієї економіки України в цілому. Крім цього, злочинність у сфері житлово-комунального господарства має детермінуючий вплив на загальну злочинність у частині вчинення злочинів економічної спрямованості, система яких, як відомо, в першу чергу, включає в себе злочини у сфері економіки і службові злочини. Можна зробити висновок, що злочини у сфері житлово-комунального господарства є симбіозом як мінімум трьох видів злочинності: корисної, економічної і корупційної. Слід підкреслити, що в останній час зросла активність правоохоронних органів у протидії вказаним злочинам, однак відсоток їх латентності все ще залишається високим [1, с.8–9].

Відзначимо, що у структурі Національної поліції України функціонують підрозділи захисту економіки, які спеціалізуються на протидії економічним злочинам, зокрема у сфері житлово-комунального господарства. Відповідно до Положення про Департамент захисту економіки Національної поліції України, затвердженого наказом Національної поліції України від 07.11.2015 р. № 81, до завдань вказаного підрозділу відноситься виявлення, запобігання та

припинення злочинів у сфері економіки, в тому числі вчинених суспільно-небезпечними організованими групами та злочинними організаціями, які впливають на соціально-економічну і криміногенну ситуацію в державі та в окремих її регіонах [3]. Як відомо, високий рівень злочинності у сфері ЖКГ може реально вплинути на соціально-політичну ситуацію у окремому регіоні чи державі в цілому.

Для прикладу наведемо наступний злочин, задокументований працівниками підрозділів захисту економіки у Тернопільській області, який стосувався не укладення щорічних (поновлених) договорів зі споживачами на отримання послуг. Так, за матеріалами вказаного підрозділу прокуратурою міста Тернопіль було відкрито кримінальне провадження за ознаками злочину, передбаченого ч.2 ст.364 КК України, відносно службових осіб одного із комунальних підприємств, які упродовж січня-вересня 2010 року не уклали нові договори зі споживачами теплової енергії, внаслідок чого кошти від її реалізації не перераховано на розрахунковий рахунок зі спеціальним режимом використання, а зараховано на інші розрахункові рахунки підприємства, чим ДК «Газ України» НАК «Нафтогаз України» завдано збитків на суму 13,2 млн. грн. [1, с.53].

У зв'язку з цим законодавець уповноважив підрозділи захисту економіки уживати заходи щодо захисту бюджетних коштів від злочинних посягань, забезпечення правомірності застосування процедур закупівлі товарів, робіт і послуг та цільового використання бюджетних коштів [3], зокрема у сфері ЖКГ, фінансування якої відбувається з бюджету відповідного рівня.

В теорії і практиці ОРД доведено та апробовано, що ефективна протидія будь-якому виду економічної злочинності неможлива без належної організації оперативного обслуговування, зокрема у сфері ЖКГ. У цьому зв'язку варто навести судження М.В. Стацака про те, що оперативне обслуговування – це безперервний процес отримання, аналізу, оцінки та систематизації інформації про оперативну обстановку в означеній сфері, а також її постійний моніторинг і прогнозування за допомогою використання дозволеного законодавством засобів, заходів, методів та сил оперативно-розшукової діяльності, з метою виявлення, попередження та розкриття злочинів [4, с.347].

Водночас, заслуговує на увагу й судження О.Ф. Долженкова, що сьогодні потрібні принципово нові підходи до вирішення питань боротьби зі злочинністю, оскільки навіть простий набір

цілком правильних прийомів та методів, але в неправильній послідовності може призвести до негативного результату. Потрібно говорити вже не тільки про методи і засоби оперативно-розшукової діяльності, але й про вдосконалення її організації [5, с.23], зокрема, оперативного обслуговування сфер, ліній чи об'єктів.

Отже, для ефективного оперативного обслуговування сфери ЖКГ працівникам підрозділів захисту економіки потрібно, перш за все, володіти актуальною характеристикою сфери ЖКГ (складові підгалузі, перелік органів і установ, види житлово-комунальних послуг, які надаються у певний період та на певній території тощо).

Наведене вище логічно підводить нас до необхідності визначення складових сфери ЖКГ, як одних із важливих орієнтирів для складання плану оперативного обслуговування сфери ЖКГ. Так, сьогодні, відповідно до діючого щорічного класифікатора галузей економіки України, до складу ЖКГ входять 14 підгалузей, серед яких наступні: житлове господарство, водопровідно-каналізаційне господарство, теплопостачання, електропостачання, газопостачання, дорожнє господарство, зелене господарство, благоустрій і санітарне очищення, зовнішнє освітлення та ритуальне обслуговування [6, с.33].

Як свідчить практика діяльності підрозділів захисту економіки, на даних об'єктах сфери ЖКГ вчиняється найбільша кількість злочинів економічної спрямованості.

При цьому, загальну структуру ЖКГ складають такі установи, як Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, Управління (відділи) житлово-комунального господарства в обласних державних адміністраціях України, Департаменти (Управління, відділи) житлової політики, комунального господарства та благоустрою в міських радах [1, с.30–31]. Означений перелік органів сфери ЖКГ відноситься до координуючих. Практика підрозділів захисту економіки свідчить, що для координуючих органів забезпечення законності у житлово-комунальній сфері не завжди є пріоритетним напрямом їх діяльності. Ними дотепер не створено ефективного механізму виконання вимог законів і системи контролю за їх додержанням. Це пов'язано з тим, що конкретно діяльність належно не контролюється, не спрямовується і не координується, як цього вимагає законодавство щодо захисту прав громадян-споживачів житлово-комунальних послуг [6, с.91].

Принагідно зазначимо, що вказані органи і їх посадові особи за низьку організаційну та виконавчу активність у забезпеченні населення якісними та своєчасними житлово-комунальними послугами, на жаль, не завжди притягуються до встановленої законодавством юридичної відповідальності. Порушення ними вказаних законів, пасивне чи активне сприяння правопорушникам, несвоєчасне виявлення порушень завдає значних збитків громадянам, державі в цілому та створює соціальну напругу серед населення.

Як приклад, за протестом прокурора Б-кого району Н-ської області скасовано рішення виконкому міської ради, яким були затверджені тимчасові тарифи для комунально-виробничого підприємства «Комунальник» за проживання громадян у гуртожитку. При розрахунку тарифу на послуги з вивезення твердих побутових відходів була встановлена їх вартість в 4 рази більше, ніж для інших мешканців міста Б., а вартість послуг із теплопостачання завищена в 1,8 рази [6, с.92].

Іншим показовим прикладом, який підкреслює суспільну небезпечність злочинів у сфері ЖКГ, є протиправні діяння посадових осіб Миколаївської міської ради. Так, у Миколаївській області було відкрито кримінальне провадження за ознаками складу злочину, передбаченого ч.4 ст.190 КК України, відносно службових осіб ТОВ «Н», які уклали з Миколаївською міською радою договір щодо утримання житлових будинків, споруд, прибудинкових територій та проведення розрахунків зі споживачами. У подальшому керівництво ТОВ «Н» у порушення законодавства уклало договори субпідряду та передало повноваження щодо розрахунків за житлово-комунальні послуги третім особам, не уклавши при цьому зі споживачами договори про надання послуг, у результаті чого міському бюджету завдано збитків у сумі 10,8 млн грн. [6, с.61].

Розглядаючи особливості оперативного обслуговування сфери ЖКГ, неможливо не зупинити уваги на одному із найрозповсюдженіших способів вчинення злочинів у даній сфері економіки – незаконному одержанні неправомірної вигоди, обіцянки чи пропозиції за вирішення різного роду питань у сфері ЖКГ. Як приклад, за матеріалами працівників УЗЕ Н-ської області відкрито кримінальне провадження за ознаками кримінального правопорушення передбаченого ч.3 ст.28, ч.3 ст.368 КК України, про те, що начальник відділу з питань ЖКГ, транспорту та зв'язку юридичного департаменту міської ради спільно зі своїм підлеглим працівником голов-

ним спеціалістом-юрисконсультантом сектору судової роботи відділу з питань ЖКГ транспорту та зв'язку юридичного департаменту міської ради, через посередника створивши за попередньою змовою стійке об'єднання, систематично, згідно з встановленого плану вимагали та одержали неправомірну вигоду. Працівникам підрозділу захисту економіки вдалось затримати «на гарячому» одного з членів організованої групи на одержанні неправомірної вигоди у значному розмірі в сумі 4400 доларів США від гр. «С» (який представляє інтереси фізичної особи у цивільній судовій справі щодо захисту оспорюваних прав на нерухоме майно), за сприяння у позитивному вирішенні питання по цивільній судовій справі щодо захисту оспорюваних прав на нерухомість та відмови представників міської ради від подальшої участі у даній цивільній справі.

Далі варто приділити увагу такій невід'ємній складовій ЖКГ, як житлово-комунальні послуги. Відповідно до ст.12 Закону України «Про житлово-комунальні послуги», послуги класифікуються за функціональним призначенням та порядком затвердження цін (тарифів). Залежно від функціонального призначення житлово-комунальні послуги поділяються на:

- комунальні послуги (централізоване постачання холодної та гарячої води, водовідведення, газо- та електропостачання, централізоване опалення, а також вивезення побутових відходів тощо);

- послуги з утримання будинків і споруд, прибудинкових територій (прибирання внутрішньобудинкових приміщень і прибудинкової території, санітарно-технічне обслуговування, обслуговування внутрішньобудинкових мереж, утримання ліфтів, освітлення місць загального користування, поточний ремонт, вивезення побутових відходів тощо);

- послуги з управління будинком, спорудою або групою будинків (балансоутримання, укладення договорів на виконання послуг, контроль за виконанням умов договору тощо);

- послуги з ремонту приміщень, будинків, споруд (заміна та підсилення елементів конструкцій і мереж, їх реконструкція, відновлення несучої спроможності елементів конструкцій тощо) [7].

Практика свідчить, що у житлово-комунальній галузі мають місце непоодинокі факти, коли ціни/тарифи на житлово-комунальні послуги затверджувалися (встановлювалися) без економічного обґрунтування, проекти рішень не обго-

ворювалися на громадських слуханнях, не опубліковувалися в засобах масової інформації, а також не погоджувалися з територіальними органами Антимонопольного комітету України. У зв'язку з цим варто підтримати ідею авторського колективу монографії «Оперативно-розшукова протидія злочинам у сфері житлово-комунального господарства» (автори: А.В. Баб'як, А.В. Губська, М.В. Стацк та ін.) щодо доцільності залучення Антимонопольним комітетом України до перевірок суб'єктів сфери ЖКГ працівників підрозділів захисту економіки [1, с.87].

Узагальнюючи відзначимо, що володіння працівниками підрозділів захисту економіки актуальною інформацією про сферу ЖКГ та знання всіх її складових елементів, є запорукою

ефективного оперативного обслуговування означеної сфери економіки.

Таким чином, по-перше, для реалізації поставлених завдань у частині протидії злочинам у сфері житлово-комунального господарства, працівникам підрозділів захисту економіки необхідно знати загальну характеристику житлово-комунального господарства й регіональні особливості; перелік органів, які забезпечують реалізацію державної політики, алгоритм організації та здійснення заходів у сфері житлово-комунального господарства; здійснювати моніторинг економічного стану та фінансових результатів роботи підприємств досліджуваної сфери економіки, а також відстежувати оперативну обстановку, стан діяльності та розвитку об'єктів житлово-комунальної галузі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Оперативно-розшукова протидія злочинам у сфері житлово-комунального господарства : монографія / [А. В. Баб'як, А. В. Губська, М. В. Стацк та ін.]; за заг. наук. ред. В. В. Шендрика. Львів : Галицька видавнича спілка, 2013. 170 с.
2. Конспект лекцій з курсу «Організація і планування ремонту основних фондів житлово-комунального господарства». URL: <http://nadoest.com/konspekt-lekcij-z-kursu-organizaciya-i-planuvannya-remontu-osn>.
3. Про затвердження Положення про Департамент захисту економіки Національної поліції України : наказ Національної поліції України від 07.11.2015 № 81.
4. Стацк М. В. Оперативне обслуговування сфери надкористування: теоретичний аналіз поняття / М. В. Стацк // Актуальні проблеми діяльності ДСБЕЗ та підготовки фахівців для її підрозділів : матеріали наук.-практ. конф. (м. Львів, 2 березня 2012 р.). Львів : ЛьвДУВС, 2012. С. 346–349.
5. Долженков О. Ф. Теоретичні проблеми становлення політики протидії створенню інфраструктури злочинного світу засобами оперативно-розшукової діяльності органів внутрішніх справ : автореф. дис. ... докт. юрид. наук : 21.07.04. К., 2002. 31 с.
6. Протидія підрозділами ДСБЕЗ МВС України злочинності у сфері житлово-комунального господарства : монографія / [А. В. Баб'як, М. В. Стацк, В. В. Шендик та ін.]; за заг. наук. ред. В. П. Захарова та В. В. Шендрика. Львів : ЛьвДУВС, 2013. 220 с.
7. Про житлово-комунальні послуги : Закон України від 09.11.2017 № 2189–VIII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2189-19>.

REFERENCES

1. Bab'yak, A. V., Hubs'ka, A. V., & Stashchak, M. V. etc.; Shendryk V. V. (Red.). (2013). *Operatyvno-rozshukova protydiya zlochyntam u sferi zhytlovo-komunal'noho hospodarstva: monohrafiya* [Operational-search counteraction to crimes in the sphere of housing and communal services: monograph]. L'viv: Halyts'ka vydavnycha spilka (in Ukr.).
2. *Konspekt leksiy z kursu «Orhanizatsiya i planuvannya remontu osnovnykh fondiv zhytlovo-komunal'noho hospodarstva»* [Summary of lectures on the course «Organization and planning of repair of fixed assets of housing and communal services»]. Retrieved from: <http://nadoest.com/konspekt-lekcij-z-kursu-organizaciya-i-planuvannya-remontu-osn> (in Ukr.).
3. *Pro zatverdzhennya Polozhennya pro Departament zakhystu ekonomiky Natsional'noyi politysiy Ukrainy* [On Approval of the Regulations on the Department of National Defense of Ukraine's Economic Protection]. *Nakaz Natsional'noyi politysiy Ukrainy* (07.11.2015 No 81) (in Ukr.).
4. Stashchak, M. V. (2012). *Operatyvne obsluhovuvannya sfery nadkorystuvannya: teoretychnyy analiz ponyattya* [Operative service of the sphere of subsoil use: theoretical analysis of the concept]. In: *Aktual'ni problemy diyal'nosti DSBEZ ta pidhotovky fakhivtsiv dlya yiyi pidrozdiliv: materialy nauk.-prakt. konf.* (02.03.2012). L'viv: L'vDUVS (s. 346–349) (in Ukr.).
5. Dolzhenkov, O. F. (2002). *Teoretychni problemy stanovlennya polityky protydiy stvorennnyu infrastruktury zlochyynnoho svitu zasobamy operatyvno-rozshukovoyi diyal'nosti orhaniv vnutrishnikh sprav* [Theoretical

- problems of the policy of counteracting the creation of the criminal world infrastructure by means of operative and investigative activity of the bodies of internal affairs]. *Doktors'ka dysertatsiya thesis* (21.07.04). Kyiv (in Ukr.).
6. Bab'yak, A. V., Stashchak, M. V., & Shendryk, V. V. etc.; Zakharov, V. P., & Shendryk, V. V. (2013). *Protydiya pidrozdilamy DSBEZ MVS Ukrayiny zlochynnosti u sferi zhytlovo-komunal'noho hospodarstva: monohrafiya* [Counteraction by the subdivisions of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine on crime in the sphere of housing and communal services: a monograph]. L'viv: L'vDUVS (in Ukr.).
7. *Pro zhytlovo-komunal'ni posluhy* [On Housing and Communal Services]. *Zakon Ukrayiny* (09.11.2017 No 2189–VIII). Retrieved from: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2189-19> (in Ukr.).

Надійшла 27.11.2017

Бережняк В. В., Ніконов М. М. Сфера житлово-комунального господарства як об'єкт оперативного обслуговування підрозділів захисту економіки. Форум права: електрон. наук. фахов. вид. 2017. № 5. С. 39–43. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2017_5_6.pdf

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.1189060>

Показано взаємозв'язок між володінням оперативною обстановкою в сфері житлово-комунального господарства і ефективним оперативним обслуговуванням зазначеної сфери економіки. Підкреслено, що житлово-комунальне господарство – одна з важливих галузей міського господарства, яка забезпечує життєдіяльність міста, зокрема забезпечення населення, підприємств і організацій необхідними житлово-комунальними послугами.

Ключові слова: житлово-комунальне господарство, житлово-комунальні послуги, протидія, злочини, оперативне обслуговування

Бережняк В.В., Никонов Н.Н. Сфера жилищно-коммунального хозяйства как объект оперативного обслуживания подразделений защиты экономики

Показана взаимосвязь между владением оперативной обстановкой в сфере жилищно-коммунального хозяйства и эффективным оперативным обслуживанием указанной сферы экономики. Подчеркнуто, что жилищно-коммунальное хозяйство – одна из важных отраслей городского хозяйства, которая обеспечивает жизнедеятельность города, в частности обеспечение населения, предприятий и организаций необходимыми жилищно-коммунальными услугами

Ключевые слова: жилищно-коммунальное хозяйство, жилищно-коммунальные услуги, противодействие, преступления, оперативное обслуживание

Berezhnyak V.V., Nikonov N.N. The Sphere of Housing and Communal Services as an Object of Operational Maintenance of Economic Protection Units

There are in the article relationship between possession of operational environment in the sphere of housing and communal services and effective operational services of the specified sphere of economy are shown. It is concluded that in order to implement the activities of the National Police's Economic Protection Departments in combating crime in the housing and communal services sector, employees of the economic protection units as part of the implementation of the relevant operational and search measures need to be aware of the general characteristics of the housing and communal services in general and on specific service area. It is stressed that the employees of the designated units first of all have to know the list of bodies that ensure implementation of the state policy, organization and implementation of measures in the sphere of housing and communal services. It was stated that in order to properly fulfill the tasks of combating crime in the sphere of housing and communal services and infrastructure, employees of the economic protection units must constantly monitor the economic situation and financial results of the enterprises of the investigated sphere of the economy, as well as monitor the operational environment, the state of activity and development of the objects of housing and communal services. This is possible only through constant work on obtaining up-to-date information of the state, legislative stories, personnel and structural changes in the sphere of housing and communal services.

Key words: housing and communal services, housing and communal services, counteraction, crimes, operational services